גמ' מכדי זריקה תולדה דהוצאה היא [א]הוצאה [ב]גופה היכא כתיבא א"ר יוחנן דאמר קרא [1]ויצו משה ויעבירו קול במחנה משה היכן הוה יתיב במחנה לויה ומחנה לויה רה"ר הואי וקאמר להו לישראל לא תפיקו ותיתו מרה"י דידכו לרה"ר וממאי דבשבת קאי דילמא בחול קאי ומשום דשלימא לה (א) מלאכה כדכתיב [2]והמלאכה היתה דים וגו' גמר העברה העברה מיוה"כ כתיב הכא ויעבירו קול במחנה וכתיב התם [3]והעברת שופר תרועה מה להלן ביום אסור אף כאן ביום אסור אשכחן הוצאה הכנסה מנלן סברא היא מכדי מרשות לרשות הוא מה לי אפוקי ומה לי עיולי מיהו הוצאה אב הכנסה תולדה ומכדי אהא מיחייב ואהא מיחייב אמאי קרי לה האי אב ואמאי קרי לה האי תולדה [ג]נפקא מינה דאי עביד שתי אבות בהדי הדדי אי נמי שתי תולדות בהדי הדדי מיחייב תרתי ואי עביד אב ותולדה דידיה לא מיחייב אלא חדא [ד]ולר"א דמחייב אתולדה במקום אב אמאי קרו לה אב ואמאי קרו לה תולדה הך דהואי במשכן חשיבא קרי לה אב הך דלא הואי במשכן חשיבא לא קרי לה אב אי נמי הך דכתיבא קרי אב והאי דלא כתיבא קרי תולדה והא דתנן [ה]הזורק ד' אמות בכותל למעלה מי' טפחים כזורק באויר למטה מי' טפחים כזורק בארץ והזורק בארץ ד' אמות חייב זרק ד' אמות ברה"ר מנלן דמיחייב אמר ר' יאשיה שכן אורגי יריעות זורקין מחטיהן זה לזה אורגין מחטין למה להו אלא שכן תופרי יריעות זורקין מחטיהן זה לזה ודילמא גבי הדדי הוו יתבי מטו הדדי במחטין דילמא בתוך ארבע הוו יתבי אלא אמר רב חסדא שכן אורגי יריעות זורקין בוכיאר ביריעה והלא אוגדו בידו בניסכא בתרא והא במקום פטור קאזלא אלא שכן אורגי יריעות זורקין בוכיאר [ו]לשואליהן ודילמא גבי הדדי הוו יתבי מטו הדדי בחפת ודילמא שלחופי הוו משלחפי ותו מי שאילי מהדדי והתניא [ז]לודא [4]איש איש ממלאכתו אשר המה עושים ממלאכתו הוא עושה ואינו עושה ממלאכת חבירו ותו מעביר ד' אמות ברה"ר מנלן דמחייב אלא כל ד' אמות ברה"ר גמרא גמירי לה: אמר רב יהודה אמר שמואל מקושש מעביר ארבע אמות ברה"ר הוה במתניתא תנא תולש הוה רב אחא ברבי יעקב אמר מעמר הוה למאי נפקא מינה לכדרב [ח]דאמר רב מצאתי מגלת סתרים בי ר' חייא וכתוב ביה איסי בן יהודה אומר אבות מלאכות ארבעים חסר אחת [ט](ואם עשאן כולם בהעלם אחת) ואינו חייב אלא אחת אחת ותו לא והתנן [י]אבות מלאכות ארבעים חסר אחת והוינן בה מניינא למה לי וא"ר יוחנן שאם עשאן כולם בהעלם א' חייב על כל אחת ואחת אימא אינו חייב על אחת מהם רב יהודה פשיטא ליה דהמעביר חייב ומתני' פשיטא ליה דתולש חייב ורב אחא בר יעקב פשיטא ליה דמעמר חייב מ"ס הא מיהת לא מספקא ומ"ס הא מיהת לא מספקא: ת"ר מקושש זה צלפחד וכן הוא אומר [5]ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו איש וגו' ולהלן הוא אומר [6]אבינו מת במדבר מה להלן צלפחד אף כאן צלפחד דברי ר' עקיבא אמר לו ר' יהודה בן בתירא עקיבא בין כך ובין כך אתה עתיד ליתן את הדין אם כדבריך התורה כיסתו ואתה מגלה אותו ואם לאו אתה מוציא לעז על אותו צדיק

ואלא

גמ' מכדי זריקה תולדה דהוצאה. על כרחין תולדה היא דלא נמנית באבות מלאכות ותולדה דהוצאה היא שאין לך לתתה תולדת אב אחר דמעין הוצאה היא האמורה באבות מלאכות: **מחנה לויה ר"ה היא.** שהיו הכל מצויין אצל משה רבינו: **מרה"י דידכו.** מאהליכם: **דשלימא ליה עבידתיה.** שהיה הנדבה כדי להשלים: **סברא היא.** להיות הכנסה תולדת הוצאה שהיא מעין לה כשאר תולדות שהיא מעין מלאכות: **מכדי אהאי מיחייב ואהאי מיחייב.** כדתנן (לעיל פ"א ב.) פשט העני ידו לפנים: **נפקא מינה.** דכל אבות מלאכות: **שתי אבות.** דלא דמיין ושתי תולדות דשתי אבות: **ולר"א כו'.** במסכת כריתות בפרק אמרו לו: **והא דתנן.** בפירקין: **בכותל.** כדמוקי (להו) בדבילה שמינה ונדבקת: **כזורק באויר.** ופטור דלא נח ברשות הרבים דאין רה"ר למעלה מעשרה וברה"י נמי לא נח שאינו מקום מסוים שיהא רחבו ד' שהרי לא נח בראש הכותל אלא בפניו: **כזורק בארץ.** דאויר רה"ר הוא וחייב וכיון דאויר רה"ר הוא ונח בכל דהו מיחייב ורשותא לנפשיה לא הוי לא כרמלית ולא מקום פטור הואיל ובפניו נח ולא נח בראשו שיהא מקום מסוים: **תופרי יריעות.** מעשה רוקם: **גבי הדדי.** בתוך אמה אחת ואין צריכין לזרוק אלא להושיט: **מטו אהדדי במחטין.** כשמושטין את החוט מכאן זה את זה במחט: **בוכיאר.** כלי שקנה של ערב נתון בו שזורקין בין שני דופני היריעה: **והלא אגדו בידו.** חוט של ערב הוא אוחז והקנה נכרך בחוט ואינו נשמט ממנו: **בניסכא בתרא.** בחוט האחרון של קנה שהקנה נשמט מהחוט והבוכיאר נופל: **ניסכא.** זריקה אחרונה של חוט. לשון המיסך: **והא במקום פטור אזלא.** בין דופני היריעה ואין זה רשות הרבים אלא מקום פטור דאין רחב ד': **לשואליהן.** אורגי יריעה אחרת ויש לו לזה שנים: ה"ג **ודילמא שואליהן גביהן הוו יתבין: מטו אהדדי בחפת.** אי גבייהו הוו יתבי מגיעין ידו של זה בשל זה בשפת היריעה כשמותחין חוט הערב: **בחפת.** כמו חפת חלוקו (יומא ד' עז:): **שלחופי הוו משלחפי.** לעולם גבי הדדי הוו יתבי אלא שאין מכוונים אלא זה נמשך לפנים וזה לאחור: **ואין עושה ממלאכת חבירו.** שכולם מוכנים בכלי אומנותם ולא הוצרכו לשאול: **מעביר ד' אמות הוה.** לא תלשן ולא עימרן אלא העבירן ד' אמות לכך נהרג: **מעמר.** תלושין ומפוזרין היו ועמרן כדאמרן (לעיל ד' עג:) האי מאן דכניף מלחא חייב משום מעמר: **מגילת סתרים.** שהסתירוה לפי שאין כותבין הלכות: **ואינו חייב אלא אחת.** על כרחין לענין שוגג קאמר ולחטאת דבמזיד תרי קטלי לא מקטלי ולהכי פריך והא אנן תנן כו': **ואינו חייב על אחת מהן.** מיתה. יש כאן אחת שאינו נהרג עליה ולא פירש איזו היא והשתא לרב יהודה אין זו העבירה שהרי נהרג מקושש עליה ולמתניתא אין תולש באותו ספק:

ואלא

הוצאה גופה היכא כתיבא. ואע"ג שהיתה במשכן כדאמר [י]הם הורידו קרשים מעגלה כו' מכל מקום אי לאו דכתיב לא הוה מחייבי עלה לפי שמלאכה גרועה היא כדפי' לעיל (דף ג.): **וממאי** דבשבת קאי. ר"ח ל"ג כל זה עד אשכחן הוצאה דהא אפילו בחול קאי נפקא ליה שפיר דהוצאה מלאכה הוא דהא רחמנא קרייה מלאכה כדכתיב ואיש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקדש וכתיב ויכלא העם מהביא אלמא קרי להוצאה מלאכה וכן דריש בהדיא בירושלמי:

הכנסה מנלן סברא הוא כו'. ול"ת מה צריך להאי סברא כיון דהוות במשכן כדאמר [י]הם העלו קרשים לעגלה כו' דהא בסמוך משמע גבי זריקה דאם היתה במשכן הוה אתי ליה שפיר וי"ל דבזריקה נמי איכא סברא מה לי ע"י הוצאה מה לי ע"י זריקה דאי לאו סברא לא הוה מחשבינן לה תולדה דהוצאה ואי לא הוות נמי במשכן לא הוה מחייבינן עלה מסברא לפי שמלאכה גרועה היא:

ולרבי אליעזר דמחייב אתולדה במקום אב אמאי קרי לה אב כו'. הוה מצי למימר דנפקא מינה לענין התראה כדפי' בפ' כלל גדול (לעיל עג:) ואיכא למימר דהיינו דקמשני הך דהוות במשכן חשיבא כו'. אית דגרסי הך דהוות במשכן חשיבא קרי לה אב והך דלא הוות במשכן חשיבא קרי לה תולדה ולפי זה יש מלאכות דהוו במשכן כגון מכבש ומשקה זרעים דלא חשיבי ולא הוו אבות וכן אי גרסינן דהוות במשכן וחשיבא קרי לה אב אבל אי גרסי' הך דהוות במשכן חשיבא וקרי לה אב הך דלא הוות במשכן לא חשיבא וקרי לה תולדה לפי זה התולדות לא היו במשכן:

אי נמי הך דכתיבא קרי לה אב. הך ליסנא לא מיצטריך אלא משום הוצאה: **ודילמא** שלחופי הוו משלחפי. הכי נמי הוה מצי למיפרך דילמא תוך ארבע אמות הוו יתבי:

גזירה

עין משפט נר מצוה

ד א מיי' פי"ב מהלכות שבת הלכה ח סמג לאוין סה:
ה ב מיי' פי"ז שם הל' ו:

◆

מוסף רש"י

ולר"א דמחייב אתולדה במקום אב. דאי עביד אב ותולדה דידיה מחייב תרתי חטאות (ב"ק ב.). הזורק ארבע אמות. ברה"ר ונדבק בכותל כגון דבילה שמנה (לעיל ז:). כזורק באויר. (שם). כזורק בארץ. (שם). מגילת סתרים. (עי' לעיל ו:). ואינו חייב אלא אחת. (שם). מניינא למה לי. ליתני אבות מלאכות הורע ויחשב סי' למה לי לאשמעינן מנינא הא מני להו ואזיל (שם. ועי' לעיל סט ועג.). חייב על כל אחת ואחת. וקא להודיענו כמה חטאות אדם חייב באיסור שבת בהעלם אחד, ולאשמעינן מ' חסר אחת הן ותו לא, שאפילו עשה תולדותיהן עמהן אינו חייב על התולדה היכא דעשאה עם אביה דהו"ל כעושה וחוזר ועושה, דהלא חדא עבירה היא (לעיל ו:). וקא להודיעך שאם נתעלמו כל הלכות שבת ממנו כמה חטאות חייב (לעיל עג.). ויהמא בעלמא לאשמעינן לידע כמה חטאות חייב על חילול שבת אחת (לעיל שם). אינו חייב על אחת מהן. אחת יש כאן שאינו חייב עליה מיתה ולא פירש אחי היא (לעיל ו:).

◆

רב נסים גאון

פרק אחד עשר הזורק
ולר' אליעזר דמחייב על תולדה במקום אב. קול [מאמר] ר' אליעזר במסכת כריתות (דף טז) וכבר פירשנו בדבריו בפ"ק כלל גדול. ועיקרן בתורת כהנים בפרשת כהן משיח בסדר ויקרא.

◆

רבינו חננאל

אמרינן זריקה תולדה דהוצאה היא, והוצאה גופה מייתי לה ר' יוחנן דהיא מלאכה מיהא ויצו משה ויעבירו קול במחנה לאמר וגו'. משה הוה יתיב [ב]מחנה לויה. מחנה לויה רה"ר היא וקאמר להו משה לישראל לא תפיקו מבתיכון דהוא רה"י ותיתו לרה"ר. והאי דגרסינן בתרה וממאי דבשבת הוה קאי וגמיר העברה העברה. שמיע לן מרבוותא דליתא מעיקרא דשמעתא וגריריני דלאו בקיאין אינון קשיא להון ושפלה הדין גירסא. וסוגיא משה רבינו בחול הוה קאי במחנה לויה דהוא רה"ר, וקאמר לישראל לא תיתו מידי דשלים ליה צורכיה כדכתיב מרבים העם להביא מדי העבודה וגו'. ומשה"ה ויצו משה ויעבירו קול במחנה גו'. וכתיב והמלאכה היתה דים לכל. ומנלן דהוצאה מרשות לרשות מלאכה היא, דדייקינן לא אמרה תורה איש ואשה אל יביאו עוד לתרומת הקדש, אלא אל יעשו עוד מלאכה קאמרה תורה, ולא הוו עבדי מידי אחרינא אלא מפקי ומייתי, ש"מ דהבאה קרי לה מלאכה. וכיון דאמר להו אל יעשו עוד מלאכה קיבלו, כדכתיב ויכלא העם מהביא. וכיון דהבאה מבתיהון ליתן לגוברים במחנה לויה בחול איקראי מלאכה קיימא לן דכל מלאכה אסורה בשבת, איגלייה לה מלתא דהוצאה. והכנסה נמי מלאכה היא, כשם שנמנעו העם מלהוציא ולהביא וליתן לגוברין, כך נמנעו הגוברין מלקבל מהן ולהכניס ללשכה. ומפורש נמי בירושלמי ביציאות השבת שההוצאה קרויה מלאכה. ולר' אליעזר דמחייב אתולדה במקום אב, והעושה אב ותולדה דידיה מיחייב תרתי כאשר הוא מפורש בכריתות, וכיון דאהוצאה ואהכנסה מחייב ואזריקה מחייב אמאי קרי להאי אב ולהאי תולדה. ופשוטה היא וכבר פירשנוה למעלה. ואמרינן אשכחן הוצאה וזריקה נמי מרשות לרשות דחייב, הזורק ד' אמות ברה"ר מנלן דחייב. א"ר יאשיה שכן אורגי יריעות זורקין מחטיהן זה לזה, משום דברה"ר היתה מלאכת המשכן נעשית. ואקשינן אורגין מחטין למה להו. ותרצינן שכן תופרי יריעות זורקין מחטין. ואקשינן תוב ומנלן שהתופרין הללו היו זורקין מחטיהן ארבע אמות ברה"ר שמא זה בצד זה היו יושבין (ומשליכין) [ומשלימין] מחט זה לזה, ואפילו תימא לא היו זה בצד זה מנלן דד' אמות היו ביניהן, דילמא פחות מד' אמות הוו, ונדחת זו דרבי יאשיה. ופירק רב חסדא שכן אורגי יריעות זורקין בוכיאן ביריעה, ויש שגורסין בוכיאר. פי' בוכיאר,

מסורת הש"ס

א) [גי' רבינו אלפס הוצאה מנלן דהויא מלאכה], ב) כ"ק ב. לעיל עה: כריתות טז:, ג) לעיל ז: ק., ד) [וערוך ערך שול גריס הערוך שוליהן פי' משרתיהן], ה) [בילקוט איתא לודא], ו) לעיל י:, ז) כמ"א ל"ג, ח) [שם וש"נ], ט) [לקמן ק.], י) לעיל סט.

◆

תורה אור השלם

1 ויצו משה ויעבירו קול במחנה לאמר איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקדש ויכלא העם מהביא: שמות לו ו
2 והמלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אתה והותר: שמות לו ז
3 והעברת שופר תרועה בחדש השבעי בעשור לחדש ביום הכפרים תעבירו שופר בכל ארצכם: ויקרא כה ט
4 ויבאו כל החכמים העשים את כל מלאכת הקדש איש איש ממלאכתו אשר המה עשים: שמות לו ד
5 ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו איש מקשש עצים ביום השבת: במדבר טו לב
6 אבינו מת במדבר והוא לא היה בתוך העדה הנועדים על יי בעדת קרח כי בחטאו מת ובנים לא היו לו: במדבר כז ג

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' דשלימא לה עבידתא כדכתיב והמלאכה:

◆

רבינו חננאל (המשך)

הקנה שהחוט של ערב תלוי בו שזורקו האורג בתוך היריעה לרחבה להאריג אותו החוט בכלל היריעה, ושמעינן מרבותינו הגאונים כי בבבל קורין אותו אל נאזבה, ויש מי שאומר אל מכוך. ואקשינן עליה והלא אוגדו בידו, וקיי"ל דכל הזורק דבר ואוגדו בידו אינו חייב דהא לא יצא מידו כדפרשי' בהמצניע, וכדגרסינן סוף הדין פירקא לענין לכתא ומתנא. ובמתניתין דסוף עירובין הקורא בס"ת על האסקופה, הכא נמי עיקר החוט של ערב אצל האורג והוא משימו על הבוכיאן ואוגדו בו והוא נמתח מאצל האורג ובזה אין חייבין עליו. ושנינן בניסכא בתרא, פי' החוט של ערב שבסוף שאין אוגדו ביד האורג. ואקשינן תוב והא אותו מקום שהבוכיאן נזרק בו, והוא נפש המסכת, מקום פטור הוא ואינו רה"ר (ואינו) [ואנן] בעינן ד' אמות ברה"ר. ונדחה גם הבוכיאן הנזרק ביריעה. ושנינן אלא שכן אורגי יריעות זורקין בוכיאר לשוליהן, פי' כגון שוליא דנגרי, והוא כגון תלמיד המשרת ללמוד מלאכה נקרא שולא. ודחינן ודלמא שוליהן גביהן הוו יתבי ולא מרחקי ד' אמות מהן. ושנינן אלא שכן אורגי יריעות זורקין בוכיאר זה לזה. דליכא למימר כי האורגין גבי הדדי הוו יתבי דא"כ מטו הדדי בחפא, פי' מגיעין זה לזה במסרק שמכה על היריעה. ואקשינן תוב ודלמא שלחופי הוו משלחפי, כלומר לא היו יושבין זה כנגד זה אלא זה אחורי זה כדגרסינן בפרק המוכר פירות לחבירו בענין כרובין בנס היו עומדין. ואתקיף רב אשי ודלמא שלחופי הוו משלחפי, או שמא באלכסון או זה יריעתו מתוחה לצפון וזה למערב, ובהיות כן יתכן להיות קרובין זה לזה. ועוד וכי שואלין היו זה מזה, והתני לודא איש איש ממלאכתו אשר המה עושים ממלאכתו היה עושה ולא היה עושה ממלאכת חבירו. ועמדו הקושיות הללו בלא פירוק, ואקשי תוב ארבעית זורק מכלל דמעביר פשיטא לך, מנא לן דמעביר ד' אמות ברה"ר חייב. אלא מעביר גמרא גמירי לה, זורק נמי גמרא גמירי לה. מגלת סתרים שהיה כתוב בה אבות מלאכות מ' חסר אחת ואם עשאן כולן בהעלם אחד אינו חייב על אחת מהן, כלומר אינו חייב אלא ל"ח חטאות, שיש אחת בהן שהוא פטור עליה ונמצא ספק בכולן. ואמר שמואל מקושש מעביר ד' אמות ברה"ר הוה, פי' כיון שנסקל נתברר כי המעביר ד' אמות ברשות (הרבים) אינו מן הספיקות אלא ודאי חייב. במתניתא תנא תולש היה והוא הקוצר, רב אחא אמר מעמר היה. כל אחד מאלו אומרים זו היא הברורה בלא ספק. ור' עקיבא שאמר מקושש זה צלפחד, נדחו דבריו.